

“Збірник” 1076 року

“Збірник” 1076 року — одна з найдавніших руських рукописних книг. В науковій літературі вона іменується також “Збірник Святослава”. В кінці цього рукопису є запис: “Закінчено цю книгу рукою гриншого Іоанна. Вибрано з багатьох книг княжих”, — з якого випливає, що цю книгу було переписано в Києві за редакцією Іоана. Дослідники дійшли висновку, що саме він добирав тексти. Існує також припущення, що книга готувалася для князя Святослава. Якесь відомості про Іоана відсутні. Необхідно підкреслити, що при використанні рукописів з якоїсь княжої бібліотеки Іоан здійснив глибоку продукуманій і ідеологізований (ідеологічно-світглядний) добір текстів. Суспільно-

політична та релігійно-церковна ситуація, в якій перебувала тогочасна Русь, визначала книги, де читач міг знайти відповіді на питання: “Як жити людині?”. Метою створення цієї збірки було сприяння духовному зросту читачів, формуванню їх етичної свідомості. Можливо, пам’ятку було замислено як підручник для княжих дітей. На сьогодні знайдено грецькі паралелі приблизно до половини текстів цієї рукописної книги. Інші статті, вірогідно, складені на слов’янському ґрунті. Хоча не виявлено жодного списку “Збірника”, його зміст впадило на подальшу релігійно-філософську традицію і, зокрема, на світосприйняття князя Володимира Мономаха.

СЛОВО НЬКОЮЕГО

КАЛОУГЕРА О ЧЬТЪИ

СТЪХЪ КНИГЪ

Добро єсть братіє
почетаньє книжьное паче
всакомоу хрьстїанову блаженн
во рече: испытаютьи
свьдѣнїа єго вьсьмь
срдцьмь вьзиштють єго чьто
бо рече испытаютье и
свьдѣнїа єго єгда чьтешн
книгы не тьшти са вьрзо

Слово якогось

калуґера про читання книг

Добре, братове, читати книжки,
особливо всякому християнину.
Сказав блаженний: ті, що
збагнуть усім серцем відомості
Його, знайдуть Його: то, читаючи,
зглубляйте відомості Його.
Коли читаєш книги, не квапся
швидко дочитати до другого
розділу, але зрозумій, що

говорять ті книги і слова, хоч би
тричі вертаючи до одної глави.
Сказано-бо: в серці своїм сховав
я твої слова, щоб не согрішити
супроти тебе. Не сказано: “гль-
ко устами вирік”, але і “в серці
сховав, аби не согрішив проти
тебе”. І хто зрозуміє правду
писання, той кермується нею.
Скажу тобі: узда коневі — керма
і стримання, а праведникові —
книги.

иштити до дробьга главизны
нъ поразомьчи чьто глѣють
книгы и словеса та и тришьды
обраштага са о єдинон гла-
визнѣ рече бо вь срдьци
моємь съкрыхъ словеса твоя
да не съгрѣшж твѣѣ. Не рече
обьсты тьчью изглахъ нъ и вь
срдьци съкрыхъ да не
сьгрѣшж твѣѣ и поразомьчага
обько истиннѣ писаниа пра-
внмъ єсть ими рекоу же обьда
коневн правителъ єсть и
вьздържаннє праввьдннкоу
же книгы ѿ.

Не збудується корабель без
цяхів, ані праведник без читан-
ня книжок. І подібно, як не-
вільника душа біжить до своїх
родичів, так праведник до чи-
тання книжок. Краса воїна —
зброя, а корабля — вітрила, так
само для праведника — чи-
тання книжок. Сказано: від-
крій мої очі, щоб я зрозумів
чудеса Твого закону; очі, то
значить: розмисел сердечний.
І далі: не закрий мені запові-
дей Твоїх; то значить: не від-
очей закрий, але від розуму і
серця. От тим-то і поганьблено
таких, що не вчаться, словами:
прокляті ті, що ухиляються від
заповідей Твоїх. От тим-то і сам
похвалився, мовлячи: “Які солодкі